

Valikmoodul: Mina ja Maailm

Moodul „Mina ja maailm” pakub õpilastele võimaluse mõista ennast ja oma rolli nii ühiskonnas kui ka laiemas globaalses kontekstis.

Moodul koosneb kursustest, mis käsitlevad inimese õigusi ja vastutusi, globaalseid probleeme ning maailmareligioone. Mooduli valimine annab võimaluse arendada kriitilist mõtlemist, analüüsivõimet ning empaatiat – olulisi oskusi nii tänapäeva kui tuleviku ühiskonnas. Olulisel kohal on arusaama kujundamine globaalsete nähtuste, usuelu ja õigusruumis toimuvatest põhjuste-tagajärgede seostest. Aineülesed õppetegevused aitavad analüüsida ühiskonna erinevaid aspekte luues võimaluse mõista maailma kui tervikut.

Õppijad mõistavad kuidas õigussüsteem, ühiskonna areng, erinevad kultuuriruumid ja inimese hoiakud, väärtushinnangud, usulised vaated ning käitumine on omavahel läbipõimunud ning kuidas need mõjutavad igapäevaelu ja tulevikku.

Õiguslased teadmised, globaalsete suundumuste mõistmine ning maailmareligioonide tundmine ning arusaamad inimese olemusest aitavad õpilast igapäevaelus edukalt toimida ja annavad ohtralt mõtteainet enda tulevase õpitee kavandamisel.

Moodul aitab kaasa/toetab ühiskondlikult aktiivse ja teadliku inimese kujunemisele.

Mooduli kursused:

- Inimene ja õigus
- Globaliseeruv maailm
- Maailmareligioonid

Ainevaldkond	Valikmoodul: Mina ja Maailm
Kursuse nimetus	Inimene ja õigus
Kursuse maht ja õppekorraldus	21 (75-minutilist) tundi. Auditoorsete tundide kõrval toimub vähemalt üks tund Pärnu Maakohtu Haapsalu Kohtumajas.
Õpetamise aeg	10. klass
Vastutav õpetaja	Kalle Lõuna
Kursuse lühikirjeldus	Tundides käsitletakse inimese õiguste ja vajaduste kaitsmist elulistes situatsioonides, sh analüüsitakse ja mängitakse läbi ettetulevaid õiguslikke probleeme, tõlgendatakse õigustekste, arutletakse sobivate õiguskaitsevahendite ja -viiside üle. Käsitletakse kohtumenetluse üldpõhimõtteid ja Eesti õigussüsteemi. Õpilased saavad osaleda rollimängus „Kohtuistung”. Kursuse alusteema on „Eesti euroopaliku õigusruumi osana”. Järgnevatest teemade hulgast valitakse koos õpilastega kaks süvendatult käsitletavat teemat: isikutevahelised varalised suhted; isiklikud ja perekondlikud õigussuhted; töö- ja majanduselu; mina ja kogukond. Tutvutakse ka karjäärivaliku võimalustega õiguselukutsete vallas.

Kursuse kava	Tundide arv	Kursus koosneb viiest moodulist. Õpetaja valib esimestel tundidel koostöös õpilastega õppesisu hulgast lisaks <u>baasmoodulile kuni kaks süvendatavalt õpitavat moodulit.</u>
	9 tundi	Baasmoodul: Eesti euroopaliku õigusruumi osana. Õigusriigi põhimõtted ja põhiõigused. Õiguse allikad. Eesti euroopaliku õigusruumi osana. Inimõigused ja nende kaitse. Õiguse rakendamine. Kohtumenetluse üldpõhimõtted.
	1-4 tundi	Isikutevahelised varalised suhted. Tsiviilõiguse põhimõisted. Leping õiguste ja kohustuste alusena. Tarbija õigused Euroopa Liidus. Laenamine ja tagatised. Eluasemega seotud õigused ja kohustused. Tsiviilõiguslike vaidluste lahendamine. Juhul kui õpilased ei vali moodulit süvendatud õppeks leiab ikkagi käsitlemist: tsiviilõiguste põhimõisted ja tsiviilõiguste vaidluste lahendamine.
	1-4 tundi	Isiklikud ja perekondlikud õigussuhted. Isiklikud õigused. Õigused autorina. Õigused teiste isikute teose kasutajana. Lapse ja vanema õigussuhe. Õigused ja kohustused kooselus ja abielus. Õigus pärida ja pärandada. Juhul kui õpilased ei vali moodulit süvendatud õppeks leiab ikkagi käsitlemist: isiklikud õigused.
	1-5 tundi	Töö- ja majanduselu. Töötamine töölepingu alusel. Teenuste osutamine töövõtu- ja käsunduslepingu alusel. Töötus. Kandideerimine ja värbamine. Avalik teenistus. Ettevõtlus. Mittetulundussektor. Õiguselukutsed. Juhul kui õpilased ei vali moodulit süvendatud õppeks leiab ikkagi käsitlemist: Õiguselukutsed.
	2-4 tundi	Mina ja kogukond. Kultuuriline, rahvuslik, hariduslik ja religioosne enesemääratlusõigus kogukonnas. Vabaühendustes ja kodaniku- aktsioonides osalemine. Avalik võim ja kogukonna- liikmed. Karistused ja karistusõigus. Küberruum ja virtuaalkogukonnad. Juhul kui õpilased ei vali moodulit süvendatud õppeks leiab ikkagi käsitlemist: Avalik võim ja kogukonnaliikmed. Karistused ja karistusõigus
Kursuse õpitulemused	Kursuse lõpus õpilane: - tunneb ja väärtustab euroopaliku õigusruumi põhimõtteid ja oskab valida seaduskuuleka käitumisviisi; - tunneb elulistes situatsioonides ära õigusliku probleemi, tõlgendab õigustekste, valib sobiva õiguskaitsevahendi ja –viisi ning koostab argumenteeritud lahenduskäigu probleemile; - kasutab eesmärgipäraselt õiguslase teabe digitaalseid keskkondi ja -registreid; - põhjendab oma käitumise valikuid õiguslike argumentidega; - hindab oma karjäärivaliku võimalusi õiguselukutsete vallas.	

Hindamine	Sõltuvalt tunni eesmärkidest, metoodikast ning õpikeskkonnast tulenevalt on hindamine variatiivne. Kursuse omandamisel on paljudel puhkudel eesmärgiks seatud õppija suutlikkus mõista probleemide ja õigusküsimuste olemust. Diskussioonis osalemise puhul hinnatakse nii õppija suutlikkust diskussioonis kaasa rääkida kui ka tema poolt väljendatu õigsust. Protsessihindamisel kasutakse hindeid: A, MA, 1, 2, 3, 4, 5. Õpilane peab esitama vähemalt ühe kaasuse analüüsi, analüüsima juristi (st prokuröri ja/või advokaadi) loengut, külastama võimaluse korral maakohtu kohtumaja, osalema rollimängus “Kohtuistung”. Kursuse lõpetab arvestuslik suuline seminar, milles kontrollitakse baasmooduli ja vabalt valitud moodulite põhiterminoloogiat. Suulise seminari ajal on lubatud kasutada abimaterjale. Kokkuvõtvalt hinnatakse kursust hinnetega „väga hea“ (5), arvestatud (A) või mittearvestatud (MA). Kokkuvõtva kursusehinde „väga hea“ (5) hinde eeltingimus on lõpuseminari läbimine hindele „väga hea“ (5) või edukas esinemine Riigikohtu kaasuskonkursil.
Õppematerjalid	Kasutatakse Eesti Vabariigi põhiseadust ja erinevaid elektroonilisi keskkondi Peamiseks väravaks on Riigiportaal https://www.eesti.ee Olulisemad digitaalsed registrid ja infosüsteemid: Elektrooniline Riigi Teataja www.riigiteataja.ee Euroopa Liidu õiguse andmebaas Eur-Lex http://eur-lex.europa.eu Kinnistusraamat https://kinnistusraamat.rik.ee/detailparing/Avaleht.aspx Äriregister https://ariregister.rik.ee/ Rahvastikuregister https://www.eesti.ee/portaal/rrteenus.index Karistusregister http://www.rik.ee/et/karistusregister
Soovituslik kirjandus	Eesti Vabariigi põhiseaduse kommenteeritud väljaanne https://pohiseadus.ee/ Seadused (leitavad elektroonilisest Riigi Teatajast): Võlaõigusseadus (VÕS). Karistusseadustik. Tubakaseadus. Liiklusseadus. Perekonnaseadus.
Kursuse väljund	Pärnu Maakohtu Haapsalu Kohtumaja külastus. Kohtulavastus. Kaasuse lahendamine. Võimalus osaleda kaasuskonkursil. Karjäärivalik: õiguselukutsed.

Ainevaldkond	Valikmoodul: Mina ja maailm
Kursuse nimetus	Globaliseeruv maailm
Kursuse maht ja õppekorraldus	21 (75-minutilist) tundi: kontakttunnid, iseseisev töö kursuse teemavalikuga, projekt, miniuurimus jms.
Õpetamise aeg	10. klass

Vastutav õpetaja	Imbi Raudkivi	
Kursuse lühikirjeldus	Kursus võimaldab süvendatult tegeleda eri regioonide aktuaalsete probleemidega arenenud ja arengumaade näidetel. Maailma loodusliku, kultuurilise, demograafilise ja majandusliku mitmekesisuse ning eripära tundmine lubab toime tulla globaliseeruvas maailmas. Regioonide õppimisel rõhutatakse eelkõige loodusolude, rahvastiku, kultuuri, majanduse ja ühiskonna arengut vastastikustes seostes. Konkreetne õppesisu täpsustatakse kursuse alguses õpetaja ja õpilaste koostöös. Õppesisu komplekteerides lähtutakse põhimõttest, et kaetud oleksid võimalikult paljud teemad maailma eri regioonide näidetel. Näidisjuhtumi valikul lähtutakse selle tähtsusest nii kohalikus kui ka regionaalses või globaalses kontekstis. Näidisjuhtumi analüüs võimaldab saavutada kursuses nõutavaid õpitulemusi. Käsitletavad probleemid on õpilastele relevantssed ning neil on tänapäeva ühiskonnas suur kandepind, motiveerides õpilasi õppima sügavuti nii loodus- kui ka sotsiaaalainetega seotud mõisteid, teooriaid ja seaduspärasusi nüüdisteaduse kontekstis.	
Kursuse kava		Konkreetne kava täpsustatakse kursuse alguses koostöös õpilastega. Kursuse kuus moodulit on teemade käsitlemise aluseks (seostatud loodus-, rahvastiku-, sotsiaal-majanduslikud ja ühiskondlikud probleemid riigi/maailma/regiooni tasandil) ja nende baasil kujundab õpilane ise oma õpitee õpitulemuste saavutamiseks. Iga mooduli teemakohaste probleemkohtade tutvustamiseks on 1 tund = 6 tundi. Teemavaliku tegemiseks 2 tundi. Kontaktunnid vahelduvad iseseisva õppega (valikud). Kaasaegsete globaalsete suundumuste ja andmeportaalide kasutamine läbi kursuse - pidev. Filmitund - 2 tundi Õpilase valikud kava st oma õpitee kujundamisel: 1. Õpilane võib valida uurimiseks konkreetse regiooni/riigi/linna vms ja sõnastab seejärel uurimisküsimused edasiseks tööks lähtuvalt paikkonna reaalsest olukorrast, 2. Õpilane võib valida alateemade hulgast probleemi (üks või mitu) ja käsitleda seda globaalsel tasandil/regiooni tasandil vms). 3. Õpilane võib valida uurimiseks konkreetse nõ läbiva teema ning käsitleda seda globaalsel, regionaalsel või riigi tasandil. 4. Näidisjuhtumipõhine teemakäsitus. 5. Eelpool välja toodud variandid seostatakse Eestiga. Teemad ja alateemad võimalike valikute tegemiseks:
	1 tund tutvustamiseks	Loodusressursside kasutamine ja selle mõju keskkonnale. Maavarade kaevandamisega kaasnevad keskkonna- ja sotsiaalsed probleemid. Energiaressursside kasutamisega kaasnevad probleemid, nende võimalikud lahendused. Nüüdisaegsete tehnoloogiate rakendamine arengumaades ja arenenud riikides. Metsade majandusliku kasutamisega kaasnevad keskkonna- ja sotsiaalsed

		probleemid. Põllumajanduse mõju keskkonnale arenenud riikides ja arengumaades. Veeprobleemid. Loodusressursid konfliktide allikana. Maailmamere reostumise ja kalaressursside nappusega seotud probleemid.
	1 tund tutvustamiseks	Rahvastikuprotsesside mõju ühiskonna arengule. Demograafilisest situatsioonist tulenevad probleemid ühiskonnas ja rahvastikupoliitika. Rändega kaasnevad probleemid lähte- ja sihtriigile. Pagulasprobleemid nüüdismaailmas. Haiguste levik ning sellega seotud probleemid. Lapstööjõu kasutamine ja nüüdisaegne orjakaubandus. Valglinnastumine ning sellega kaasnevad probleemid. Keskkonnaprobleemid suurlinnades.
	1 tund tutvustamiseks	Erinevused regioonide ja riikide vahel ning riikide sees. Piirkondlike erinevuste põhjused (konkreetsed riigi näitel) ja sellest tulenevad probleemid. Mitmekultuurilise ühiskonna eelised ja probleemid. Kultuuride vääritimõistmine ja selle tagajärjed, kultuuridevahelised konfliktid. Regioonide linnamustrid. Regioonide põllumajandusmustrid.
	1 tund tutvustamiseks	Kaubanduse ja tarbimisega seotud konfliktid ning nende lahendamine. Rahvusvaheline kaubandus ja globaalne ebaõiglus. Õiglane kaubandus ja selle võimalused nüüdisaegses maailmas. Arengumaade toiduprobleemid, nende põhjused ja võimalikud lahendused. Vaesus ja humanitaarabi tänapäeva maailmas. Toidukriis.
	1 tund tutvustamiseks	Globaalsed keskkonnaprobleemid ja nende mõju eri regioonidele. Kliimamuutused ja selle regionaalsed tagajärjed. Bioloogilise mitmekesisuse vähenemine. Mullastiku vaesumine. Kõrbestumine. Relvakonfliktidega kaasnevad sotsiaalsed ja keskkonnaprobleemid. Jäätmed.
	1 tund tutvustamiseks	Kommunikatsioon ja üleilmastumine Tänapäeva infoühiskond, selle ohud ja võimalused. Arvutite ja mobiiltelefonide tegelik hind.
	2 tundi	Õpilane valib eelnevale tuginedes teema , lepib kokku uurimuse/tegevuse esmase sisu, võimalikud tegevused, vormi.
	2-3 tundi	Filmitund/-tunnid koos analüüsiga
	7-8 tundi	Teemaga tegelemine, uurimuse teostamine, sisu süstematiseerimine, järeldused ja analüüs, vormistamine
	2-3 tundi	Kursusetööde/uurimuste ettekanded, tutvustamine kaasõpilastele. Arutelu ja hinnangud.
Kursuse õpitulemused	Kursuse lõpus õpilane: on kursis maailma eri regioonide aktuaalsete probleemidega, teab nende põhjusi ning võimalikke tagajärgi;	

	• toob näiteid loodusolude, rahvastiku, kultuuri, majanduse ja ühiskonna arengu vastastikuste seoste kohta õpitud regiooni näitel; • toob näiteid globaliseerumise mõjude kohta maailma eri regioonidele; • väärtustab looduslikku ja kultuurilist mitmekesisust ning peab lugu eri rahvaste kommetest ja traditsioonidest; • leiab nii eesti- kui ka võõrkeelsetest allikatest maailma eri piirkondade kohta infot ning tõlgendab, üldistab ja hindab seda kriitiliselt; • osaleb aktiivselt probleemide ja konfliktide lahendamisel, põhjendades ning kaitstes oma seisukohti ja valikuid argumenteeritult.
Hindamine	Hinnatakse kursuse moodulite tegevusi. Moodulite hinnete põhjal kujuneb kursusehinne (esitada/sooritada tuleb kõik kokkulepitud tööd). Hindamine on mitmeeristav. Õpitulemuste kontrolli ja hindamise eesmärk on saada ülevaade õpitulemuste saavutusest ja õpilase individuaalsest arengust. Hinnatakse töö planeerimisoskust, meeskonnas töötamise oskust, uurimusliku töö läbiviimise oskust, aruteludes ja vaheseminarides osalemist, iseseisva töö sooritamise oskust, argumenteerimisoskust, analüüsioskust. Kursus lõpeb kursusetööga, milleks võib olla ettekanne, projekt, õppetunni ettevalmistamine ja läbiviimine jms (lepitakse kokku kursuse alguses).
Õppematerjalid	Maailemakooli kodulehekülj. https://maailmakool.ee/ Google Earth ÜRO keskkonnahoio atlas Bioneer.ee Tagasi kooli e-tunnid MTÜ Mondo filmikool https://maailmakool.ee/materjalid/?c=et,film Õpetaja koostatud/kohandatud õppematerjalid.
Soovituslik kirjandus	Päevaleht, Postimees, Äripäev. Üleilmastumine ja globaalprobleemid. Kirjastus Koolibri, 2009.
Kursuse väljund	Kursusetöö/miniuurimus.

Ainevaldkond	Valikmoodul: Kultuur
Kursuse nimetus	Maailmareligioonid
Kursuse maht ja õppekorraldus	21 (75-minutilist) tundi: kontakttunnid, iseseisev töö, õppekäigud, võistlused jms.
Õpetamise aeg	10. klass
Vastutav õpetaja	Karl Hein
Kursuse lühikirjeldus	Kursusel antakse ülevaade maailmareligioonidest ehk siis suurimatest maailma religioonidest, mida järgib rohkem kui 80% maailma elanikkonnast. Esmalt tutvutakse Lääne religioonidega (judaism, kristlus, islam), seejärel India religioonidega (hinduism, budism) ning viimaks

	Ida-Aasia ehk Hiina religioonidega (taoism, konfutsianism). Antakse ülevaade erinevate religioonide rajajatest, pühakirjadest, olulisimatest mõistetest ning õpetuse põhisist.	
Kursuse kava	Tundide arv	Teema ja õppevorm (tund juhendajaga, õppekäik, iseseisev töö, külalisõpetaja vms).
	1 tund	Sissejuhatus. Maailmareligioonide mõiste. Maailma suurimad religioonid kaardil. Religioon Eestis.
	7-9 tundi	Lääne religioonid. Judaism, kristlus ja islam. Lääne religioonide levik ning olulisus tänapäeva maailmas. Olulisimad sarnasused ja erinevused. Lääne religioonide ajalugu. Pühakirjad: Koraan, Piibel, Vana ja Uus Testament, Toora, Tanak. Olulisimad isikud: Muhamed, Jeesus, Aabraham, Mooses, Adam ja Eeva. Uskumused, tavad, kombed, sümbolid.
	5-7 tundi	India religioonid. Hinduism, budism, džainism ja sikhism. India religioonide levik ning olulisus tänapäeva maailmas. India religioonide kujunemislugu. Olulisimad sarnasused ja erinevused. India religioonide ajalugu. Olulisimad alusmõisted: reinkarnatsioon, karma, dharma, kastisüsteem, nirvaana. Jumalad: Brahma, Višnu, Šiva. Olulisimad isikud: Siddharta Gautama, Mahatma Gandhi, Dalai Laama, Mahavira, guru Nanak. Uskumused, tavad, kombed, sümbolid.
	3-5 tundi	Ida-Aasia religioonid. Hiina rahvausund, taoism, konfutsianism, šintoism. Ida-Aasia religioonide levik ning olulisus tänapäeva maailmas. Ida-Aasia religioonide mõju Hiina ja Jaapani kultuurile. Olulisimad mõisted: Yin ja Yang, Tao, viis põhielementi, Tao, kami, Daodejing. Olulisimad isikud: Lao Zi, Konfutsius. Uskumused, tavad, kombed, sümbolid.
	1 tund	Kokkuvõte. Usk Eestis tänapäeval. Ateism, agnostitsism, New Age. Religioossuse teisenemine. Kokkuvõtva eneseanalüüsi, “minu usuline maailmapilt” kirjutamine.
Kursuse õpitulemused	Kursuse lõpus õpilane: • nimetab suuremaid religioone maailmas ning võrdleb erinevate statistiliste näitajate kujunemise põhjuseid; • tunneb erinevaid religioonide klassifitseerimise viise ning analüüsib klassifitseerimisega kaasnevaid väärtushinnanguid; • mõistab religiooni rolli inimese ja ühiskonna elus. Analüüsib näiteid tuues erinevate maailmavaadete mõju inimesele ja ühiskonnale; • oskab näha religiooni, väärtuste ning moraalsete tõekspidamiste seoseid üksikisiku ja ühiskonna elus; • analüüsib jõukohaseid religioosseid tekste; • suudab argumenteerides kaasa rääkida tänapäeva eetika ja religiooniga seotud küsimustes;	

	• arutleb religioossete ja maailmavaateliste probleemide üle; • analüüsib iseenda maailmavaadet ning määratleb iseenda religioosset kuuluvust.
Hindamine	Hindamise aluseks on kaks kontrolltööd (Lääne religioonide ning India religioonide kohta), erinevad tunniülesanded ning kodused tööd. Kõik hinded on võrdse kaaluga. Hindamine on mitteeristav. Kursusel on võimalik saada hindeid „MA” (mittearvestatud), „A” (arvestatud) ning „5” (väga hea). Selleks, et saada hinnet „A”, peab vähemalt 50% hinnetest olema sooritatud hindele „A” või „5”. Selleks, et saada hinnet „5”, peab vähemalt 90% hinnetest olema sooritatud hindele „5”.
Õppematerjalid	Õpetaja koostatud ning tunnis jagatud materjalid: tekstid maailmareligioonidest, töölehed. Õpetaja koostatud slaidid. Väljavõtted pühatekstidest (Piibel, Nikaia usutunnistus, Koraan, Daodejing). Film „Life of the Buddha” (2007). Saate “Ajalik ja ajatu” episood „Hiina usundid” http://arhiiv.err.ee/video/vaata/ajalik-ja-ajatu-hiina-usundid
Soovituslik kirjandus	Erinevate usundite pühakirjad: Toora, Piibel, Koraan, Veedad, Tripitaka, Daodejing. Borislav Arapovitš, Vera Mattelmäki. 1992. „Piiblilood”. Toomas Jürgestein, Olga Schihalejev. 2011. „Usundimaailma suured küsimused”. Christopher Partridge. 2006. „Maailma usundid”, Eesti Entsüklopeediakirjandus.
Kursuse väljund	Osalemine usundiõpetuse olümpiaadil (toimub igal aastal, organiseerib Tartu Ülikooli usuteaduskond). Kursuse lõpus kirjalik eneseanalüüs - õpilane oskab ennast religiooselt määratleda.